

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.17.3.2025

Zarząd
Stowarzyszenia
Dzień Dobry Ognik

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

**P/25/032 Zapewnianie osobom z zaburzeniami psychicznymi
pomocy w formie środowiskowych domów samopomocy**

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Stowarzyszenie Dzień Dobry Ognik ¹ , ul. Marcelińska 58, 60-324 Poznań Środowiskowy Dom Samopomocy „Porozumienie” ²
Kierownik jednostki kontrolowanej	W skład Zarządu Stowarzyszenia wchodzi członkowie ³ : Edyta Oruba, Agata Cybulska, Karolina Kopańska, Kinga Cesar, Jarosław Grobelny, Katarzyna Kruszyńska, Katarzyna Stachula. Kierownikiem ŚDS ⁴ , od 1 marca 2019 r. jest Edyta Oruba.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na bieżące prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy. 2. Świadczenie usług i zapewnienie standardu w ramach środowiskowych domów samopomocy.
Okres objęty kontrolą	Lata 2022-2024 z wykorzystaniem dowodów i informacji sporządzonych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Wioleta Kucz, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/113/2025 z 21 sierpnia 2025 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Do 26 lipca 2024 r. Stowarzyszenie nosiło nazwę: Stowarzyszenie Przyjaciół Niewidomych i Słabowidzących (postanowienie Sądu Rejonowego w Poznaniu, sygnatura PO.VIII NS-REJ.KRS/020970/24/184 z 26 lipca 2024 r.). Dalej: stowarzyszenie.

² Do dnia 31 grudnia 2024 r. pod nazwą: Środowiskowy Dom Samopomocy Ognik (zmiana wprowadzona uchwałą Zarządu Stowarzyszenia nr 7/2024 z 16 grudnia 2024 r.). Dalej: ŚDS lub dom.

³ Do reprezentacji podmiotu wymagane jest działanie przynajmniej trzech członków zarządu.

⁴ Dalej: kierownik ŚDS.

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Stowarzyszenie zapewniło uczestnikom domu świadczenia odpowiednie do ich potrzeb. Zarówno zajęcia grupowe, jak i indywidualne, zorganizowano zgodnie z potrzebami uczestników, ujętymi w przygotowanych przez zespół wspierająco-aktywizujący⁷, indywidualnych planach postępowania wspierająco-aktywizującego⁸.

Pracownicy domu posiadali odpowiednie kwalifikacje zawodowe, w poszczególnych okresach kontrolowanych lat nie zapewniono jednak osiągnięcia wymaganego wskaźnika zatrudnienia, co stanowiło naruszenie § 12 ust. 1 i ust. 1a rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy⁹. Ponadto, dwóch nowo zatrudnionych pracowników nie odbyło wymaganych szkoleń, co było niezgodne z § 11 ust. 2 oraz § 23 ust. 2 ww. rozporządzenia.

W latach 2022-2024 stowarzyszenie prawidłowo oraz zgodnie z postanowieniami umów zawartych z Miastem Poznań wykorzystywało środki finansowe na bieżące prowadzenie domu i realizację zadania inwestycyjnego.

Osoby z zaburzeniami psychicznymi przyjmowano do ŚDS w tym samym lub kolejnym miesiącu od wydania decyzji administracyjnej kierującej do domu. Usługi świadczone uczestnikom udokumentowano w rzetelnie prowadzonej zbiorczej i indywidualnej dokumentacji, a sprawozdania z działalności domu były terminowo składane do odpowiednich podmiotów.

Budynek ŚDS spełniał standardy w zakresie m.in.: powierzchni przypadającej na uczestnika, znajdujących się w nim pomieszczeń oraz sprzętu i wyposażenia. Pod względem architektonicznym budynek był przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową, natomiast nie był odpowiednio dostosowany do potrzeb osób niewidomych lub słabowidzących. Uczestnikom zapewniono możliwość spożycia gorącego posiłku w ramach treningu kulinarnego i bezpłatny transport do domu i miejsca zamieszkania.

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Dalej: ZWA.

⁸ Dalej: IPPW-A.

⁹ Dz.U. z 2020 r. poz. 249; dalej: rozporządzenie w sprawie ŚDS.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹⁰ kontrolowanej działalności

OBSZAR	1. Wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na bieżące prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy
Opis stanu faktycznego	1.1. W latach 2022-2024, stowarzyszenie prowadzące ŚDS otrzymało dotacje celowe na realizację zadania publicznego pod nazwą <i>zapewnienie wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi w Środowiskowym Domu Samopomocy Ognik, zgodnie z przepisami rozporządzenia z 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy</i>¹¹, w łącznej wysokości 3 997,9 tys. zł, z tego: 1 224,6 tys. zł w 2022 r., 1 379,3 tys. zł w 2023 r., 1 394,1 tys. zł w 2024 r. Środki te przeznaczono i wykorzystano w całości na bieżące prowadzenie domu. Na działalność domu ze środków własnych stowarzyszenia przeznaczono łącznie 24,3 tys. zł, z tego: 2,9 tys. zł w 2023 r. oraz 21,4 tys. zł w 2024 r. W 2022 r. nie przeznaczono środków własnych na ten cel. W 2022 r. stowarzyszenie otrzymało środki finansowe w wysokości 83,0 tys. zł na rozwój domu, w tym na zadania inwestycyjne¹². Podstawą uzyskania dotacji celowych były umowy zawarte z Miastem Poznań¹³. Umowy zawarto po rozstrzygnięciu ogłaszanych corocznie przez Prezydenta Miasta Poznania¹⁴ otwartych konkursów ofert. W związku z potrzebą dostosowania poziomu środków do zakresu faktycznie realizowanych zadań, zmieniano plan dotacji celowych i zawierano stosowne aneksy do umów¹⁵.

(akta kontroli str. 290-337, 636-661)

Stowarzyszenie prawidłowo wywiązało się z postanowień ww. umów w zakresie prowadzenia wyodrębnionej dokumentacji finansowo-księgowej, opisywania dowodów księgowych w sposób umożliwiający ich identyfikację, a także poinformowania o fakcie sfinansowania zadania publicznego z budżetu Miasta Poznania.

(akta kontroli str. 97-196, 290-336, 1274-1278, 1290)

¹⁰ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹¹ Dalej: umowa o realizację zadania publicznego.

¹² Aneks nr 3 zawarty 27 września 2022 r. do umowy nr ZSS-XIII.526.127.2021 zwiększający dotację celową o 70,0 tys. zł z przeznaczeniem na zadanie inwestycyjne oraz aneks nr 5 zawarty 5 grudnia 2022 r. do tej samej umowy zwiększający dotację celową o 13,0 tys. zł z przeznaczeniem na realizację zadania inwestycyjnego. Dalej: aneks nr 3 i aneks nr 5.

¹³ Umowy: nr ZSS-XIII.526.127.2021 z 31 grudnia 2021 r. wraz z aneksami nr 1-4; nr ZSS-XIII.526.104.2022 z 30 grudnia 2022 r. wraz z aneksami nr 1-5; nr ZSS-XIII.526.102.2023 z 29 grudnia 2023 r. wraz z aneksami nr 1-5.

¹⁴ Ogłoszenia o otwartym konkursie ofert: nr 22/2022 z 17 listopada 2021 r., nr 24/2023 z 17 listopada 2022 r., nr 5/2024 z 6 listopada 2023 r.

¹⁵ W związku z zawarciem aneksu dokonywano aktualizacji oferty konkursowej w systemie witkac.pl.

Analiza¹⁶ objętych kontrolą dowodów księgowych¹⁷ o łącznej wartości 55,7 tys. zł¹⁸ wykazała, że środki te wykorzystano na realizację zadania publicznego, zgodnie z zawartą umową.

(akta kontroli str. 153-196, 290-336)

Stowarzyszenie, w terminach ustalonych w umowach z Miastem Poznań¹⁹, składało sprawozdania częściowe i końcowe z wykonania zadania publicznego, co ustalono w oparciu o analizę sześciu takich sprawozdań²⁰ (po dwa z każdego roku objętego kontrolą). Sprawozdania te złożono według wzoru stanowiącego załącznik nr 5 do rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z 24 października 2018 r. w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów, dotyczących realizacji zadań publicznych oraz sprawozdań z wykonania tych zadań²¹.

(akta kontroli str. 290-336, 572-635)

Liczba uczestników wykazywana w 12 miesięcznych sprawozdaniach pod nazwą *Informacja o liczbie osób uczestniczących w zajęciach ŚDS*²², przesyłanych do Wojewody Wielkopolskiego za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej²³, była zgodna z danymi wykazywanymi w ewidencji uczestników, dokumentami usprawiedliwiającymi nieobecność oraz listami obecności uczestników.

W objętych analizą sprawozdaniach, zgodnie z pkt. 1.8.1 *zasad i sposobu realizacji zadania z zakresu administracji rządowej – Środowiskowe Domy Samopomocy*, opracowanych przez Wielkopolski Urząd Wojewódzki²⁴, wykazywano liczbę uczestników biorących udział w zajęciach przez co najmniej 11 dni w miesiącu oraz liczbę uczestników niebiorących udziału w zajęciach z przyczyn od nich niezależnych (np. choroba) bez względu na liczbę dni, pod warunkiem jej usprawiedliwienia.

¹⁶ Dla umowy na 2022 r. wybrano trzy dowody księgowe o najwyższej wartości (transport, czynsz i energia elektryczna) z pominięciem faktur dotyczących realizacji zadania inwestycyjnego, o którym mowa w pkt 1.2. w obszarze pierwszym niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Z umów obejmujących lata 2023-2024 wybrano po trzy dowody o najwyższej wartości z pominięciem dowodów za transport, czynsz i energię elektryczną. Pozostałe dowody wybrano losowo.

¹⁷ Wydatki dotyczące m.in.: opłat za media, czynsz i usługi transportowe, artykułów spożywczych; zakupu: sprzętów, artykułów, akcesoriów i materiałów do wyposażenia pracowni (w tym materiałów dydaktycznych); artykułów na potrzeby remontu wybranych pomieszczeń w ŚDS.

¹⁸ Z tego: 23,9 tys. zł z 2022 r., 20,8 tys. zł z 2023 r., 11,0 tys. zł z 2024 r.

¹⁹ § 9 ust. 2-3 *Obowiązki sprawozdawcze zleceńobiorcy umowy* nr: ZSS-XIII.526.127.2021 z 31 grudnia 2021 r., ZSS-XIII.526.104.2022 z 30 grudnia 2022 r., ZSS-XIII.526.102.2023 z 29 grudnia 2023 r.

²⁰ Sprawozdanie: częściowe od 1 stycznia 2022 r. do 30 czerwca 2022 r. (złożone 28 lipca 2022 r.); końcowe od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2022 r. (złożone 30 stycznia 2023 r.); częściowe od 1 stycznia 2023 r. do 30 czerwca 2023 r. (złożone 27 lipca 2023 r.); końcowe od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. (złożone 30 stycznia 2024 r.); częściowe od 1 stycznia 2024 r. do 30 czerwca 2024 r. (złożone 16 lipca 2024 r.); końcowe od 1 stycznia 2024 r. do 31 grudnia 2024 r. (złożone 29 stycznia 2025 r.).

²¹ Dz.U. z 2018 r. poz. 2057.

²² Badaniem objęto miesiące: marzec, czerwiec, wrzesień i grudzień 2022 r., 2023 r. i 2024 r.

²³ Dalej: CAS.

²⁴ Dalej: WUW.

Do domu, we wrześniu i grudniu 2022 r.²⁵, a także w marcu, czerwcu, wrześniu i grudniu 2023 r.²⁶, przyjmowano dodatkowe osoby na miejsce nieobecnych uczestników, zgodnie z § 7 ust. 9 rozporządzenia w sprawie ŚDS²⁷. Kierownik ŚDS wyjaśniła, że *osoby były przyjęte w miejsce nieobecnych uczestników, co oznacza, że nadal wykorzystywanych było maksymalnie 46 miejsc statutowych.*

(akta kontroli str. 715-730, 1279-1289, 1327-1330)

Kierownik ŚDS, 28 stycznia 2022 r., złożyła do WUW, za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Poznaniu, z wykorzystaniem CAS, zapotrzebowanie na środki z rezerwy celowej na rozwój ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w wysokości 70,0 tys. zł. Zapotrzebowanie na środki finansowe uzasadniono potrzebą zainstalowania w budynku ŚDS schodoplatfomy umożliwiającej usunięcie bariery architektonicznej²⁸ (w przyziemiu ŚDS między korytarzem, a pracownią aktywności fizycznej i hobbystycznej). Prezydent Miasta Poznania, na podstawie decyzji Wojewody Wielkopolskiego, zmienił plan dotacji celowych na 2022 r. i w ramach obowiązującej umowy na realizację zadania publicznego zwiększył wysokość dotacji celowej o całość wnioskowanej kwoty²⁹.

Kierownik ŚDS, 29 sierpnia 2022 r., złożyła do WUW zapotrzebowanie na dodatkowe środki finansowe w wysokości 13,0 tys. zł z dotacji celowej w 2022 r., co uzasadniła wzrostem kosztów produkcji i montażu schodoplatfomy. Prezydent Miasta Poznania, na podstawie decyzji Wojewody Wielkopolskiego, ponownie zmienił plan dotacji celowych na 2022 r. i w ramach obowiązującej umowy na realizację zadania publicznego, zwiększył wysokość dotacji celowej o całość wnioskowanej kwoty³⁰.

(akta kontroli str. 290-305, 337, 469-480)

1.2. ŚDS nie był zobowiązany do stosowania przepisów ustawy z 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych³¹. Wymóg w tym zakresie nie wynikał z zawartych umów (wartość zamówień nie przekraczała 130,0 tys. zł). Kierownik ŚDS zamieściła zapytanie ofertowe na stronie internetowej domu w celu rozpoznania rynku. Jak wyjaśniła Kierownik domu, *nie opracowano wewnętrznych procedur lub regulacji dotyczących wyłaniania dostawców lub usług.*

(akta kontroli str. 463-468, 489-495, 1274-1278)

Zadanie zrealizowano prawidłowo³² i uzyskano pozytywną decyzję komisji Urzędu Dozoru Technicznego, dopuszczającą schodoplatformę do eksploatacji.

²⁵ We wrześniu – jedną osobę, a w grudniu – dwie osoby.

²⁶ W marcu – jedną osobę, w czerwcu – dwie osoby, we wrześniu – jedną osobę, w grudniu – jedną osobę.

²⁷ Który stanowi, że w razie częstych nieobecności uczestników, trwających przez okres dłuższy niż 10 dni roboczych i związanej z tym możliwości świadczenia usług dla dodatkowych osób, do domu mogą być skierowane kolejne osoby.

²⁸ Bariery architektoniczną stanowiły dwa stopnie o wysokości 40 cm, do których przejścia przez osoby poruszające się na wózku wykorzystywano przenośne szyny podjazdowe.

²⁹ Aneks nr 3.

³⁰ Aneks nr 5.

³¹ Dz.U. z 2024 r. poz. 1320.

³² Umowa nr GLO2021-8454 zawarta 27 lipca 2022 r.

Faktury opłacono w terminach wskazanych przez wykonawcę. ŚDS, po realizacji zadania terminowo złożył stosowne rozliczenie z wykorzystania otrzymanej dotacji celowej. Otrzymaną dotację celową wykorzystano w całości³³.

(akta kontroli str. 496-510)

Według stanu na 7 października 2025 r., schodoplatforma była zamontowana między korytarzem, a pracownią aktywności fizycznej i hobbystycznej, a z jej wykorzystaniem można było pokonać próg między tymi pomieszczeniami.

(akta kontroli str. 1115-1150)

1.3. W latach objętych kontrolą ŚDS nie świadczył usług całodobowych (§ 2 ust. 1 statutu domu³⁴), a w żadnej z 16 decyzji administracyjnych kierujących do ŚDS w latach 2022-2024, które objęto analizą, nie ustalono opłaty za korzystanie z usług domu³⁵.

(akta kontroli str. 29-37, 773)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Stowarzyszenie prawidłowo wykorzystało środki finansowe przeznaczone na bieżące prowadzenie domu oraz realizację zadania inwestycyjnego. Postanowienia wynikające z umów z Miastem Poznań o realizację zadania publicznego były przestrzegane. Dane w sprawozdaniach wykazano prawidłowo.

OBSZAR

2. 2. Świadczenie usług i zapewnienie standardu w ramach środowiskowych domów samopomocy

Opis stanu
faktycznego

2.1. ŚDS działał w oparciu o statut³⁶, regulamin organizacyjny³⁷, program działalności oraz plan pracy domu na każdy rok³⁸. Regulamin organizacyjny, program działalności domu oraz plan pracy na każdy rok z lat objętych kontrolą uzgadniano z Wojewodą Wielkopolskim³⁹. Dokumenty te zostały zatwierdzone przez Zastępcę Dyrektora Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Poznania. Ponadto opracowano procedurę przyjęcia do ŚDS osób z zaburzeniami psychicznymi⁴⁰, regulamin organizacji i funkcjonowania usług transportowych świadczonych w ramach działalności ŚDS⁴¹ oraz regulamin uczestnika ŚDS⁴².

(akta kontroli str. 29-96)

³³ Stowarzyszenie ze środków własnych poniosło na ten cel 0,58 zł.

³⁴ Statutu z 6 czerwca 2024 r. oraz § 3 ust. 7 statutu z 30 czerwca 2021 r.

³⁵ Art. 51b ust. 2 uops.

³⁶ Przyjęty uchwałą nr 1 z 6 czerwca 2024 r., nr 4/2021 z 30 czerwca 2021 r.

³⁷ Pozytywnie zaopiniowany przez WUW 8 września 2021 r. oraz przez Urzędu Miasta Poznania 27 września 2021 r.

³⁸ Wprowadzony zarządzeniem nr 2/2022 z 3 stycznia 2022 r., nr 3/2023 z 3 stycznia 2023 r., nr 1/2024 z 2 stycznia 2024 r.

³⁹ Z Dyrektorem Wydziału Polityki Społecznej.

⁴⁰ Wprowadzony zarządzeniem nr 11/2022 z 22 sierpnia 2022 r.

⁴¹ Przyjęty uchwałą nr 6/2022 z 27 czerwca 2022 r.

⁴² Wprowadzony zarządzeniem nr 2/2023 z 3 stycznia 2023 r.

Dom był dziennym ośrodkiem wsparcia typu B dla osób z niepełnosprawnością intelektualną⁴³, funkcjonował w godzinach od 7.00 do 15.00. Był przeznaczony dla 46 osób. Zajęcia z uczestnikami trwały co najmniej sześć godzin dziennie. W latach 2022-2023 dom dwukrotnie zamknięto na 14 dni⁴⁴. Natomiast w 2024 r. najdłuższa przerwa wyniosła cztery dni⁴⁵. Ponadto ŚDS zamykano na pojedyncze lub dwudniowe przerwy⁴⁶. Dom każdorazowo zamykano po wcześniejszym uzyskaniu zgody uczestników lub ich opiekunów prawnych. O każdej przerwie informowano Wydział Polityki Społecznej WUW oraz Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Poznania⁴⁷, z co najmniej dwutygodniowym wyprzedzeniem⁴⁸.

(akta kontroli str. 29-37, 534-571)

Liczba uczestników przebywających w ŚDS na początek i koniec każdego roku objętego kontrolą wynosiła odpowiednio: 46 i 46, 46 i 45 oraz 44 i 43. Najmłodszy uczestnik ŚDS miał 20 lat, a najstarszy 73 lata. Średni wiek uczestnika w 2022 r. wynosił 42 lata, w 2023 r. – 43 lata, w 2024 r. – 44 lata. Średnia miesięczna liczba uczestników ŚDS wynosiła: w 2022 r. – 32, w 2023 r. – 33, a w 2024 r. – 34 osoby.

(akta kontroli str. 29-37, 750)

W ŚDS nie prowadzono listy osób oczekujących na przyjęcie. W latach objętych kontrolą nikt nie oczekiwał na przyjęcie do ŚDS. Kierownik wyjaśniła, że *wszystkie osoby zainteresowane uczestnictwem w zajęciach prowadzonych w ŚDS były przyjmowane w tym samym lub kolejnym miesiącu od wydania decyzji administracyjnej, ponieważ dom dysponował wolnymi miejscami*.

(akta kontroli str. 1272-1273)

Na podstawie analizy dokumentacji 16 uczestników⁴⁹ stwierdzono, że dla każdego z nich wydano decyzję administracyjną kierującą do domu.

(akta kontroli str. 1017-1020)

W latach 2022-2024 nie było sytuacji, w których osoba z zaburzeniami psychicznymi mająca decyzję kierującą do ŚDS, nie została do niego przyjęta.

(akta kontroli str. 1017-1020)

W latach objętych kontrolą uczestnictwo w ŚDS zakończyło łącznie siedem osób (trzy w 2023 r. i cztery w 2024 r.). We wszystkich przypadkach wynikało to z wygaśnięcia decyzji kierującej do domu. Z uczestnictwa w domu zrezygnowało siedem osób (dwie w 2022 r. i trzy w 2023 r. oraz dwie w 2024 r.). Rezygnacja

⁴³ § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

⁴⁴ Od 15 do 29 lipca 2022 r., od 17 do 31 lipca 2023 r.

⁴⁵ Od 22 do 26 lipca 2024 r.

⁴⁶ W 2022 r.: 2 maja, 17, czerwca, 31 października, 23 i 27 grudnia. W 2023 r.: 2, 4-5 maja. W 2024 r.: 2 maja, 16 sierpnia, 25 i 31 października, 21-22 listopada, 13, 23-24 i 27 grudnia.

⁴⁷ Dalej: UM.

⁴⁸ Zgodnie z § 6 ust. 3, 4 i 5 rozporządzenia w sprawie ŚDS.

⁴⁹ Przyjętych w latach 2022-2024 w liczbie odpowiednio: siedmiu, czterech i pięciu uczestników.

wynikała z powodów zdrowotnych (cztery osoby) lub przejścia do warsztatu terapii zajęciowej⁵⁰ (jedna osoba). Dwie osoby nie podały przyczyny odejścia.

(akta kontroli str. 771-773, 1104-1114)

W okresie objętym kontrolą na terenie powiatu poznańskiego działało dziewięć WTZ, które nie zwracały się do ŚDS o przekazanie informacji w sprawie wolnych miejsc. Warsztaty te, po przeprowadzeniu w latach 2022-2024 kompleksowej oceny realizacji indywidualnych programów rehabilitacji uczestników, ze względu na brak postępów w rehabilitacji i złe rokowania co do możliwości osiągnięcia postępów uzasadniających podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na rynku pracy po odbyciu dalszej rehabilitacji w WTZ, wskazały 20 osób z potrzebą skierowania do ośrodka wsparcia. Dziesięciu osobom przedłużono uczestnictwo w terapii zajęciowej ze względu na okresowy brak możliwości skierowania do ośrodka wsparcia.

(akta kontroli str. 1224-12267, 1327-1330)

2.2. Budynek ŚDS znajdował się w centrum miasta, przy jednej z głównych ulic, w dzielnicy domów jednorodzinnych i był ogrodzony. Lokalizacja budynku zapewniała uczestnikom bezpieczeństwo i spokój. Łączna powierzchnia użytkowa budynku ŚDS, z której mogli korzystać uczestnicy wynosiła 426,4 m², więc na jednego uczestnika przypadało 9,27 m².

(akta kontroli str. 1151-1153)

Budynek ŚDS przystosowano do osób z niepełnosprawnością ruchową, wyposażono go w podjazd i windę zatrzymującą się na każdym piętrze. Próg przy wejściu z korytarza do pracowni aktywności fizycznej i hobbystycznej w przyziemiu budynku można było pokonać korzystając ze schodoplatfomy. Toalety były dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Budynek ŚDS nie był jednak właściwie przystosowany dla osób niewidomych lub słabowidzących, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 1115-1150)

W budynku znajdowały się pomieszczenia wyposażone w meble i sprzęty niezbędne do prowadzonych zajęć oraz sprzęty odpowiednie do realizacji zadań wspierająco-aktywizacyjnych, w tym m.in. w sprzęt do treningu samoobsługi i zaradności życiowej, taki jak: pralka automatyczna, żelazko, deska do prasowania, suszarka do włosów i inne sprzęty, w zależności od rodzaju prowadzonej terapii, a także sprzęt sportowo-rekreacyjny, sprzęt komputerowy i muzyczny, tv-audio-video.

(akta kontroli str. 1115-1150)

Według stanu na koniec każdego roku objętego kontrolą, w ŚDS zatrudniano odpowiednio: 14, 13 i 12 pracowników, w tym w każdym roku na pełen etat zatrudnieni byli: kierownik ŚDS, psycholog, asystent osób niepełnosprawnych, opiekun medyczny, instruktor ds. kulturalno-oświatowych i instruktor terapii

⁵⁰ Dalej: WTZ lub warsztat.

zajęciowej. W niepełnym wymiarze czasu pracy zatrudniano: główną księgową (w wymiarze 0,2 etatu) oraz księgową (0,3 etatu). Ponadto, w 2022 r. zatrudniano na pełen etat: dwóch pedagogów, instruktora terapii, opiekuna osoby niepełnosprawnej, rehabilitanta i pracownika administracyjnego. Natomiast w latach 2023-2024 zatrudniano na pełen etat instruktora reintegracji zawodowej i psychologa oraz dodatkowo, w niepełnym wymiarze czasu pracy: dwóch pedagogów (w łącznym wymiarze czasu pracy 1,55 etatu, w tym pedagoga specjalnego – 0,75 etatu), opiekuna medycznego (0,2 etatu), pracownika administracyjnego (0,5 etatu) i psychologa (0,6 etatu – w 2023 r.).

(akta kontroli str. 1021, 1039-1041)

Kierownik ŚDS i pozostali pracownicy domu posiadali wymagane kwalifikacje zawodowe. Kierownik ŚDS miała wyższe wykształcenie magisterskie na kierunku psychologia oraz 15-letnie doświadczenie zawodowe przy realizacji usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi⁵¹. Pozostali pracownicy domu, w zależności od zajmowanego stanowiska, mieli wykształcenie wyższe psychologiczne i pedagogiczne lub kwalifikacje zawodowe: asystent osoby niepełnosprawnej, opiekun medyczny, a także kwalifikacje z zakresu terapii zajęciowej. Rehabilitant legitymował się dyplomem ukończenia studiów na kierunku fizjoterapia oraz tytułem zawodowego asystenta osoby niepełnosprawnej (zatrudniono go do 15 stycznia 2023 r.⁵²).

(akta kontroli str. 1021)

W ŚDS nie utworzono stanowiska zastępcy kierownika domu. Od 1 marca 2013 r. wykonywanie zadań właściwych dla tej funkcji powierzano osobom zatrudnionym na stanowisku: psychologa (od 1 marca 2013 r. do 28 lutego 2019 r.), rehabilitanta (od 1 sierpnia 2019 r. do 15 stycznia 2023 r.), pedagoga/opiekuna medycznego (od 16 stycznia 2023 r. do zakończenia kontroli NIK⁵³), przyznając dodatek funkcyjny. Kierownik wyjaśniła, że *decyzja o wyznaczaniu osób zastępujących wynikała z intensywności zadań związanych z kierowaniem bieżącą działalnością ŚDS i potrzeby zapewnienia jego prawidłowego funkcjonowania podczas nieobecności kierownika*.

(akta kontroli str. 1021, 1274-1278)

W latach 2022-2024, co najmniej raz na sześć miesięcy, kierownik ŚDS zorganizowała pracownikom odpowiednio: sześć, 11 i 23 szkolenia. Tematy szkoleń odpowiadały na potrzeby przez nich zgłoszone i dotyczyły funkcjonowania domu. Kierownik ŚDS wyjaśniła, że *potrzebę organizacji zajęć i szkoleń pracownicy ŚDS zgłaszali podczas zebrań oraz indywidualnych rozmów*. W wymaganym terminie nie zorganizowano jednak treningu umiejętności społecznych dla nowo zatrudnionych pracowników oraz szkolenia z umiejętności komunikacyjnych, w tym z wykorzystaniem alternatywnych

⁵¹ Zatrudniona w ŚDS od 1 lipca 2010 r. Od 1 marca 2013 r. – zastępca kierownika, a od 1 marca 2019 r. – kierownik ŚDS.

⁵² Zatrudnienie rehabilitanta, w myśl § 10 ust. 2 rozporządzenia o ŚDS, nie było obowiązkowe.

⁵³ 4 listopada 2025 r.

i wspomagających sposobów porozumiewania się, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 1022-1032, 1322-1326)

W latach objętych kontrolą, w ŚDS nie zatrudniano pracownika socjalnego, więc nie organizowano superwizji.

(akta kontroli str. 1021)

W latach 2022-2024 w ŚDS funkcjonował ZWA, w skład którego wchodził kierownik ŚDS i wyznaczeni pracownicy świadczący usługi w domu. Powołanie ZWA następowało w formie zarządzeń kierownika ŚDS⁵⁴, w związku ze zmianami w strukturze zatrudnienia pracowników domu.

(akta kontroli str. 1044-1059)

W latach objętych kontrolą, liczba uczestników domu, w tym uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu, wynosiła odpowiednio:

- w 2022 r.: w marcu, czerwcu i wrześniu – 46 i 18, w grudniu – 46 i 19;
- w 2023 r.: w marcu – 46 i 18, czerwcu – 46 i 17, wrześniu – 46 i 16, grudniu – 45 i 15;
- w 2024 r.: w marcu – 46 i 15, czerwcu – 45 i 14, wrześniu – 43 i 12, grudniu – 43 i 11.

Liczba etatów pracowników wchodzących w skład ZWA wynosiła odpowiednio:

- w 2022 r.: w marcu - 11, czerwcu – 10, wrześniu i grudniu – 9;
- w 2023 r.: w marcu i czerwcu – 8,5, we wrześniu i grudniu – 10,35;
- w 2024 r.: w marcu, czerwcu, wrześniu i grudniu – 10,35.

Wskaźnik zatrudnienia pracowników wchodzących w skład ZWA we wrześniu i grudniu 2024 r. był adekwatny do liczby uczestników. W pozostałych dziesięciu z 12 objętych analizą miesięcy⁵⁵, nie osiągnięto wymaganego wskaźnika zatrudnienia pracowników ZWA, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 715-727, 1042-1059)

Zebrania ZWA odbywały się z częstotliwością zapewniającą możliwość omówienia realizacji IPPW-A dla każdego uczestnika, tj. od trzech do sześciu dni i były protokołowane. Kierownik ŚDS wyjaśniła, że *częstotliwość spotkań wynikała z możliwości ich organizowania z czasem trwania nie dłużej niż jedną / dwie godziny, w związku z obowiązkiem prowadzenia zajęć przez sześć godzin dziennie, a zarazem potrzebą dokonywania wnikliwych analiz funkcjonowania uczestników. W trakcie jednego zebrania koncentrowano się na od jednego do czterech uczestnikach, a także omawiano bieżące sprawy organizacyjne.*

⁵⁴ Zarządzenie w sprawie powołania ZWA nr 1/2022 z 3 stycznia 2022 r., nr 5/2022 z 1 czerwca 2022 r., nr 10/2022 z 1 sierpnia 2022 r., nr 1/2023 z 3 stycznia 2023 r., nr 4/2023 z 16 stycznia 2023 r., nr 8/2023 z 1 sierpnia 2023 r., nr 10/2023 z 1 września 2023 r., nr 11/2023 z 18 września 2023 r. i nr 12/2023 z 26 września 2023 r.

⁵⁵ Marzec, czerwiec, wrzesień i grudzień w latach 2022-2024.

(akta kontroli str. 1060-1078)

Średnie miesięczne wynagrodzenie⁵⁶ pracowników ZWA, według stanu na 31 grudnia każdego roku objętego kontrolą, wyniosło, w przeliczeniu na pełen etat, odpowiednio: 3,4 tys. zł, 4,0 tys. zł i 4,8 tys. zł.

(akta kontroli str. 1079-1080)

ŚDS skorzystał z dofinansowania do wynagrodzeń pracowników w ramach rządowego programu *Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024-2027*. Na podstawie umowy zawartej z Miastem Poznań⁵⁷ w 2024 r., 12 pracownikom⁵⁸ ŚDS wypłacono dodatek motywacyjny w łącznej wysokości 70,5 tys. zł⁵⁹.

(akta kontroli str. 1081-1103)

2.3. W latach 2022-2024 w domu prowadzono na bieżąco dokumentację zbiorczą oraz indywidualną każdego uczestnika⁶⁰.

Dokumentacja zbiorcza zawierała ewidencję uczestników (m.in.: imię i nazwisko; datę i miejsce urodzenia wraz z numerem PESEL; adres zamieszkania; imię i nazwisko, adres oraz numer telefonu opiekuna; datę przyjęcia do ŚDS; informacje związane ze stanem zdrowia uczestnika; informację o okresie i przyczynie dłuższej niż dwutygodniowej nieobecności oraz uwagi; listy obecności i dokumenty dotyczące nieobecności).

Prowadzono również dzienniki dokumentujące pracę pracowników ZWA (zawierające imiona i nazwiska uczestników i osób prowadzących zajęcia; datę, określenie rodzaju zajęć, tematyki i sposobu realizacji oraz przyjęty w określonym przedziale czasowym plan zajęć wspierająco-aktywizujących, zgodny z IPPW-A), uwagi o realizacji zajęć i aktywności uczestników, ważne dla realizacji IPPW-A.

(akta kontroli str. 731-750, 774-919)

Analizą objęto indywidualną dokumentację 16 uczestników korzystających z usług domu. W każdym przypadku dokumentację indywidualną uczestnika stanowiły m.in. dokumenty związane z przyjęciem do ŚDS, w tym: kopia decyzji kierującej do ŚDS, dokumentacja medyczna, kopia orzeczenia o stopniu niepełnosprawności; dokumentacja dotycząca pracy z uczestnikiem, w tym m.in.: IPPW-A, oceny realizacji IPPW-A, notatki pracowników ZWA dotyczące aktywności uczestnika, jego zachowań, motywacji do udziału w zajęciach oraz zgody i oświadczenia.

⁵⁶ W skład miesięcznego wynagrodzenia wchodziło: wynagrodzenie zasadnicze, premia uznaniowa oraz dodatek funkcyjny kierownika ŚDS i jego zastępcy.

⁵⁷ Umowa dotacyjna w związku z wykonaniem przez jednostkę samorządu terytorialnego uchwały nr 62 Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024-2027” nr ZSS-XIII.526.98.2024 zawarta 11 października 2024 r.

⁵⁸ 10,35 etatu.

⁵⁹ Otrzymano kwotę 87,5 tys. zł (różnicę w kwocie 17,0 tys. zł zwrócono).

⁶⁰ Przyjętych w latach 2022-2024 w liczbie odpowiednio: siedmiu, czterech i pięciu uczestników.

(akta kontroli str. 920-1020)

Dla każdej osoby⁶¹, która po raz pierwszy wystąpiła o skierowanie do domu, wydano decyzję na czas określony, nie dłuższy niż trzy miesiące. W tym czasie ZWA dokonał oceny⁶² i przygotował IPPW-A, zawierający cel i zakres jego realizacji na czas w nim określony. IPPW-A były zindywidualizowane i uwzględniały poziom wyjściowy i docelowy dla każdego uczestnika. ZWA dokonał półrocznej oceny realizacji tych planów, a także ewentualnej modyfikacji w zależności od potrzeb. Zarówno plany, jak i oceny, były przedstawiane i konsultowane z uczestnikami, co uczestnik lub jego opiekun prawny potwierdzał podpisem.

(akta kontroli str. 920-1020, 1060-1065, 1070-1071)

Usługi oferowane tym 16 uczestnikom odpowiadały zaleceniom wynikającym z IPPW-A. Korzystali oni m.in. z:

- treningu rozwoju osobistego poprzez udział w zajęciach kulinarnych, technicznych, ogrodniczych lub porządkowych;
- treningu funkcjonowania w życiu codziennym poprzez trening dbania o siebie, udział w zajęciach z psychoedukacji i psychoprophylaktyki, zapewnienie dostępu do niezbędnych świadczeń zdrowotnych oraz poradnictwa indywidualnego;
- treningu umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów poprzez gry interakcyjne, psychoedukację i socjoterapię, a także udział w zebraniach społeczności, spotkaniach i wydarzeniach integracyjnych oraz okolicznościowych;
- treningów umiejętności spędzania czasu wolnego poprzez udział w spotkaniach towarzyskich i kulturalnych lub w zajęciach tematycznych.

(akta kontroli str. 774-1020)

Kierownik ŚDS wyjaśniła, że *nie wystąpiły sytuacje, w których ZWA wnioskował do jednostki prowadzącej lub jednostki zlecającej o umożliwienie uczestnikowi korzystania z innych form wsparcia w celu kontynuacji procesu usamodzielniania, w szczególności poprzez odpowiednie formy rehabilitacji zawodowej lub zatrudnienia, w przypadku osiągnięcia przez uczestnika ŚDS poziomu samodzielności umożliwiającego uczestnictwo w innych formach wsparcia.*

(akta kontroli str. 1322-1326)

W latach objętych kontrolą ŚDS umożliwiał uczestnikom spożywanie gorącego posiłku w ramach treningu kulinarnego przez pięć dni w tygodniu.

(akta kontroli str. 29-37, 774-919)

W ŚDS nie odbywały się zajęcia klubowe przeznaczone dla osób oczekujących na przyjęcie oraz byłych uczestników domu. Kierownik ŚDS wyjaśniła, że *placówka nie dysponowała zasobami umożliwiającymi prowadzenie dodatkowej działalności*

⁶¹ Przyjętych w latach 2022-2024 w liczbie odpowiednio: siedmiu, czterech i pięciu uczestników.

⁶² „Ocena” nie miała formy dokumentu. Stanowiły ją notatki pracowników i diagnoza, po czym na zebraniach zespołu W-A dokonywano oceny możliwości uczestnika.

w formie zajęć klubowych, bez ryzyka obniżenia jakości realizowanej działalności podstawowej.

(akta kontroli str. 1274-1278)

ŚDS świadczył dla uczestników usługi transportowe. Z dowozu na zajęcia i do miejsca zamieszkania dziennie korzystało 14 uczestników. W latach objętych kontrolą zawarto cztery umowy o świadczenie usługi transportowej⁶³, na łączną kwotę: 119,3 tys. zł w 2022 r., 135,9 tys. zł w 2023 r. i 148,1 tys. zł w 2024 r.⁶⁴

(akta kontroli str. 29-37, 511-533)

W latach 2022-2024 do ŚDS nie wpłynęły skargi związane z udzielaniem przez ŚDS wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi. Wpłynęło natomiast pismo⁶⁵ rodzica jednej z uczestniczek z prośbą o uzasadnienie decyzji dotyczącej odmowy dowozów oraz niewydania decyzji przedłużającej pobyt w domu. W odpowiedzi⁶⁶ kierownik ŚDS wskazała, że *zmiana miejsca zamieszkania uczestniczki spowodowała znaczne wydłużenie trasy dowozu, co niekorzystnie wpływało na dostępność transportu dla pozostałych uczestników i koszty, a „trudne zachowanie uczestniczki” od wielu lat powodowało coraz większe zakłócenia w pracy ośrodka*. Wyjaśnienia w tej sprawie kierownik ŚDS złożyła w Oddziale Nadzoru i Kontroli w Pomocy Społecznej WUW oraz w Wydziale Zdrowia i Spraw Społecznych UM.

(akta kontroli str. 274-289)

Z danych uzyskanych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wynika, że z 61 osób z zaburzeniami psychicznymi korzystających z usług ŚDS od początku jego funkcjonowania, łącznie sześciu uczestników było zgłoszonych do ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego przez podmioty gospodarcze. W przypadku dwóch uczestników, okresy zgłoszenia nie pokrywały się z uczestnictwem w ŚDS. W pozostałych przypadkach: jeden uczestnik podlegał ubezpieczeniu z tytułu wykonywania umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług – przez osiem miesięcy równocześnie był uczestnikiem ŚDS; trzem uczestnikom podlegającym ubezpieczeniom społecznym i zdrowotnym, okresy ubezpieczenia i uczestnictwa w domu pokrywały się przez 26, 39 i pięć miesięcy. Kierownik wyjaśniła, że *wiedziała o dwóch uczestnikach, z których jeden po podjęciu pracy wystąpił do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Poznaniu o uchylenie decyzji kierującej do ŚDS, a drugi w ramach projektu mającego na celu aktywizację zawodową osób z niepełnosprawnościami podjął staż, z którego w tym samym miesiącu zrezygnował*.

⁶³ Umowa z 20 grudnia 2021 r. obowiązująca od 1 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2023 r. wraz z aneksami nr 1 z 29 kwietnia 2022 r. oraz nr 2 z 29 sierpnia 2022 r. Umowa nr 2/2022 z 19 grudnia 2022 r. obowiązująca od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r.. Umowa nr 1/2023 z 18 grudnia 2023 r. obowiązująca od 1 stycznia 2024 r. do 30 czerwca 2024 r. Umowa nr 1/2024 z 24 lipca 2024 r. obowiązująca od 5 sierpnia 2024 r. do 31 grudnia 2024 r.

⁶⁴ W ramach dotacji celowych na bieżące prowadzenie ŚDS.

⁶⁵ Z 1 grudnia 2023 r. adresowane do Stowarzyszenia oraz Prezydenta Miasta Poznania, Pełnomocnika Prezydenta Miasta Poznania do spraw Osób z Niepełnosprawnościami oraz do Wojewody Wielkopolskiego.

⁶⁶ Z 11 grudnia 2023 r.

(akta kontroli str. 1154-1223, 1272-1273)

2.4. Kierownik ŚDS przesłała przy wykorzystaniu CAS do Wydziału Polityki Społecznej WUW *sprawozdania z działalności ŚDS w roku budżetowym*⁶⁷. Sprawozdania były zgodne ze stanem faktycznym i zawierały wszystkie obligatoryjne informacje, m.in. dotyczące: form i efektów prowadzonej działalności; zasobów domu (finansowych i kadrowych); ogólnej liczby uczestników, współpracy z innymi podmiotami (rodzina, opiekunowie, ośrodki pomocy społecznej) oraz oceny realizacji zadań i ewentualne wnioski, w tym informacje o planowanych zmianach w zakresie funkcjonowania domu⁶⁸. Kierownik ŚDS przesłała do Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych UM również *sprawozdania z działalności ŚDS w roku 2022, 2023 i 2024*, w terminach wskazanych przez UM⁶⁹. Sprawozdania były zgodne ze stanem faktycznym i zawierały wszystkie obligatoryjne informacje, analogiczne jak w ww. sprawozdaniach przekazanych WUW.

(akta kontroli str. 636-714)

Do złożonych sprawozdań pracownicy WUW, ani UM nie zgłaszali uwag. Kierownik ŚDS wyjaśniła, że *nie otrzymywała informacji zwrotnej o zatwierdzeniu sprawozdań. Według uzyskanej informacji, kontakt w sprawie złożonych sprawozdań ma miejsce tylko w przypadku nieprawidłowości, bądź uwag do sprawozdań.*

(akta kontroli str. 1272-1273)

2.5. W latach objętych kontrolą, ŚDS - w ramach integracji społecznej uczestników - współpracował, poza rodzinami, opiekunami prawnymi i innymi osobami bliskimi w ramach np. spotkań informacyjnych dotyczących postępów w terapii i rehabilitacji, również z:

- ośrodkami pomocy społecznej i powiatowym centrum pomocy rodzinie w zakresie m.in. wsparcia i uzyskania pomocy w załatwianiu spraw socjalno-bytowych;
- poradniami zdrowia psychicznego, szpitalami i innymi zakładami opieki zdrowotnej w zakresie m.in. uzyskania wsparcia w dostępie do świadczeń medycznych;
- powiatowym urzędem pracy;
- fundacjami i stowarzyszeniami w zakresie m.in. pozyskania niezbędnego wsparcia w asystencji osobistej, czy publikacji artykułów o aktywności uczestników, a także poprzez udział w turniejach Bocci⁷⁰ lub w przejazdach rowerowych;
- kościołami;
- ośrodkami kultury i organizacjami kulturalno-rozrywkowymi;
- placówkami oświatowymi, innymi jednostkami świadczącymi usługi dla osób z niepełnosprawnościami, w tym: zakładami aktywizacji zawodowej,

⁶⁷ Za: 2022 r. – 15 lutego 2023 r.; 2023 r. – 15 lutego 2024 r., 2024 r. – 14 lutego 2025 r.

⁶⁸ Np. o zmianie z 1 stycznia 2025 r. typu domu na A, B i C oraz nazwie na ŚDS „Porozumienie”.

⁶⁹ Za: 2022 r. – 26 stycznia 2023 r., 2023 r. – 19 stycznia 2024 r., 2024 r. – 27 stycznia 2025 r. Sprawozdanie opisowe z działań merytorycznych, sporządzane według wzoru opracowanego przez UM.

⁷⁰ Paraolimpijska gra precyzyjna z kulami, przypominająca bule.

spółdzielniami specjalnymi, centrami integracji społecznej i klubami integracji społecznej, tj. WTZ „Ognik”, ŚDS „Zielone Centrum” i Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym Dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej im. Zbigniewa Tylewicza w Poznaniu;

- innymi osobami lub podmiotami działającymi na rzecz integracji społecznej uczestników, np. z Komendą Miejską Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu i Komisariatem Policji oraz Cyfrowym Lapidarium Poznaniu, poprzez m.in. zorganizowanie wyjścia i oprowadzanie uczestników po Cmentarzu na Cytađeli, zapoznanie z życiorysem poległych bohaterów.

W latach 2022-2024 zawarto umowy w sprawie organizacji praktyki zawodowej dla trzech studentów psychologii Akademii Nauk Stosowanych im. Księcia Mieszka I w Poznaniu, porozumienia w sprawie organizacji studenckich praktyk zawodowych dla dwóch studentów pedagogiki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza oraz dla 13 studentów psychologii Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa w Poznaniu. Ponadto zawarto dwa porozumienia o wykonywaniu wolontariatu ze studentami psychologii (IV i V roku) w zakresie wspierania rozwoju uczestników.

(akta kontroli str. 1274-1278, 1291-1321)

Kierownik ŚDS wyjaśniła, że *nie współpracowała z klubami samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, gdyż w otoczeniu domu nie funkcjonował tego rodzaju ośrodek wsparcia*⁷¹.

(akta kontroli str. 1270-1271, 1274-1278)

2.6. W latach 2022-2024 kontrole w ŚDS przeprowadzili: Wojewoda Wielkopolski (kontrola doraźna przeprowadzona w 2024 r. w zakresie spełniania standardów usług), Prezydent Miasta Poznania (kontrola przeprowadzona w 2024 r. w zakresie wykonania umowy nr ZSS-XIII.526.104.2022 z 30 grudnia 2022 r.), Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Poznaniu⁷².

Wojewoda Wielkopolski, w wyniku przeprowadzonej kontroli, wydał cztery zalecenia: 1) *podjęcie działań zmierzających do osiągnięcia wymaganego wskaźnika zatrudnienia pracowników ZWA*, 2) *opracowywanie nowego IPPW-A dla uczestników, w związku z upływem czasu realizacji poprzedniego*, 3) *przestrzeganie, aby ocena realizacji IPPW-A zawierała odniesienie do aktualnie obowiązującego IPPW-A i stanowiła faktyczne podsumowanie realizacji IPPW-A i osiągniętych rezultatów*,

⁷¹ W latach 2022-2024 miasto Poznań nie prowadziło i nie zlecało organizacjom pozarządowym prowadzenia klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

⁷² 25 października 2022 r. w zakresie: oceny stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń obiektu, warunków higieniczno-sanitarnych jakie powinien spełniać personel, sprzęt i wyposażenie, a także sposobu postępowania z wytwarzanymi odpadami i ściekami/ nieczystościami płynnymi. 25 września 2023 r. w zakresie: oceny stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń obiektu, warunków higieniczno-sanitarnych jakie powinien spełniać personel, sprzęt i wyposażenie, a także sposobu postępowania z wytwarzanymi odpadami i ściekami/ nieczystościami płynnymi. 2 października 2024 r. w zakresie: oceny stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń obiektu, warunków higieniczno-sanitarnych jakie powinien spełniać personel, sprzęt i wyposażenie, a także sposobu postępowania z wytwarzanymi odpadami i ściekami / nieczystościami płynnymi; oceny przestrzegania ustawy z 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

4) dostosowania zapisów w dokumentach określających funkcjonowanie ŚDS (statut, regulamin organizacyjny) do aktualnego stanu prawnego.

(akta kontroli str. 197-214)

Kierownik ŚDS powiadomiła terminowo⁷³ Wojewodę Wielkopolskiego o realizacji wydanych zaleceń. Kierownik ŚDS wskazała, że: 1) dostosowano wskaźnik zatrudnienia pracowników ZWA, 2) ZWA będzie opracowywał nowe IPPW-A w związku z upływem czasu realizacji poprzedniego, 3) ZWA będzie przestrzegał by ocena realizacji IPPW-A zawierała odniesienia do aktualnie obowiązującego i stanowiła faktyczne podsumowanie realizacji IPPW-A i osiągniętych rezultatów, 4) podjęto działania w zakresie dostosowania zapisów w dokumentach określających funkcjonowanie ŚDS do aktualnego stanu prawnego.

(akta kontroli str. 218-219)

Prezydent Miasta, po przeprowadzonej kontroli zalecił: 1) prowadzenia zajęć z uczestnikami przez co najmniej sześć godzin dziennie, 2) zatrudnienie osób posiadających odpowiednie przeszkolenie, 3) rezygnację z używania jednorazowych opakowań, toreb, siatek i reklamówek wykonanych z poliolefinowych tworzyw sztucznych, 4) prawidłowe wskazywanie w opisie dowodów źródłowych sposobu ich ujęcia w ewidencji księgowej.

(akta kontroli str. 240-250)

Kierownik ŚDS powiadomiła terminowo⁷⁴ Prezydenta Miasta Poznania o realizacji wydanych zaleceń. Kierownik ŚDS wskazała, że: 1) harmonogram dowozów uczestników skorygowano 1 stycznia 2024 r. umożliwiając każdemu z uczestników udział w zajęciach przez co najmniej sześć godzin dziennie, 2) osoby zatrudnione w ŚDS przeszły odpowiednie szkolenia⁷⁵, 3) poleciła pracownikom zrezygnowanie z używania jednorazowych opakowań, 4) poleciła prawidłowo opisywać sposób ujęcia w ewidencji dowodów księgowych. Ponadto poinformowała o: zawarciu we wzorze oświadczenia dotyczącego przetwarzania danych osobowych informacji o możliwości przekazywania danych uczestników Prezydentowi Miasta Poznania; dokonaniu zwrotu dotacji w wysokości 11,86 zł wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem.

(akta kontroli str. 251)

W wyniku przeprowadzonych kontroli w latach objętych kontrolą Powiatowy Inspektor Sanitarny nie wydał zaleceń. Natomiast w 2024 r. poinstruował o zasadności używania preparatów do dezynfekcji rąk.

(akta kontroli str. 258-273)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

⁷³ Zastrzeżenia złożono 31 maja 2024 r. na zalecenia pokontrolne z 22 maja 2024 r.

⁷⁴ Tj. 17 czerwca 2024 r. (zalecenia pokontrolne otrzymano 20 maja 2024 r.).

⁷⁵ Dla pracowników, których zakres obowiązków obejmował prowadzenie treningów umiejętności społecznych.

1. W latach 2022-2024 w pomieszczeniach domu nie zapewniono informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy, co było niezgodne z postanowieniami umów o realizację zadania publicznego. W myśl § 2 ust. 7 ww. umowy z 2021 r. i § 2 ust. 8 ww. umów z 2022 r. i 2023 r., stowarzyszenie było odpowiedzialne za uwzględnienie minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, określonych w art. 6 ustawy z 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami⁷⁶, tj. również zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy (art. 6 pkt 1 lit. c ww. ustawy).

(akta kontroli str. 290-336)

Kierownik ŚDS wyjaśniła, że budynek nie jest przystosowany do potrzeb osób niewidomych i słabowidzących ze względu na wysoki koszt inwestycji oraz brak potrzeby w tym zakresie. Dotychczas w ŚDS nie odnotowano żadnych wniosków i skarg dotyczących tego rodzaju przystosowań. Priorytetem, wynikającym z potrzeb użytkowników budynku była realizacja inwestycji przystosowujących lokal do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową. Działania w kierunku przystosowania budynku ŚDS do potrzeb osób niewidomych i słabowidzących zostaną podjęte po odnotowaniu takiego zapotrzebowania, a gdy takie nie nastąpi, po uzyskaniu stosownego dofinansowania.

NIK wskazuje, że w myśl umów o realizację zadania publicznego oraz ww. przepisów, spełnianie minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, do których zalicza się zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy, nie jest uzależnione od faktycznego udziału osób z niepełnosprawnością wzroku w zajęciach prowadzonych w domu. Natomiast niezastosowanie takich rozwiązań może być przyczyną nie tylko braku zainteresowania usługami domu wśród osób z niepełnosprawnością wzroku, ale również pracą w domu osób z taką niepełnosprawnością.

(akta kontroli str. 290, 306, 321, 1115-1150, 1322-1326)

2. W dziesięciu miesiącach w latach objętych kontrolą, tj.: marzec, czerwiec, wrzesień i grudzień 2022 r.; marzec, czerwiec, wrzesień i grudzień 2023 r. oraz marzec i czerwiec 2024 r. – nie zapewniono wymaganego wskaźnika zatrudnienia pracowników wchodzących w skład ZWA. Stanowiło to naruszenie § 12 ust. 2 i ust. 1a rozporządzenia w sprawie ŚDS, zgodnie z którym wskaźnik zatrudnienia pracowników ZWA: wynosi nie mniej niż jeden etat na pięciu uczestników w domu typu B, a w przypadku uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu, będących uczestnikami domów typu A, B i C, wskaźnik ten wynosi nie mniej niż jeden etat na trzech uczestników.

⁷⁶ Dz. U. z 2024 r. poz. 1411, ze zm.

W ŚDS wskaźnik zatrudnienia pracowników wchodzących w skład ZWA⁷⁷ wynosił:

- w 2022 r.: w marcu – 11, wobec wymaganego – 11,6; w czerwcu – 10, wobec wymaganego – 11,6; we wrześniu i grudniu – 9, wobec wymaganego – 11,6 i 11,7;
- w 2023 r.: w marcu – 8,5, wobec wymaganego – 11,6, w czerwcu – 8,5, wobec wymaganego – 11,5, we wrześniu – 10,35, wobec wymaganego – 11,3, w grudniu – 10,35, wobec wymaganego – 11;
- w 2024 r.: w marcu – 10,35, wobec wymaganego – 11,2, w czerwcu – 10,35, wobec wymaganego – 10,9.

Kierownik ŚDS wyjaśniła, że *od 1 stycznia 2022 r. do 31 lipca 2023 r. w ŚDS byli zatrudnieni pracownicy (na stanowisku opiekuna i opiekuna medycznego), którzy nie zostali wymienieni w zarządzeniach powołujących ZWA, gdyż w czasie zebrań nie mogliby w nich uczestniczyć, bo przebywali z uczestnikami, a osoby powołane zarządzeniem były zobowiązane do obecności na zebraniach oraz regularnego zaangażowania w opracowywanie dokumentacji. Od 1 sierpnia 2023 r. skorygowano sposób powoływania ZWA i w zarządzeniach wymieniono wszystkie osoby świadczące usługi w domu.*

(akta kontroli str. 1042-1059, 1322-1326)

3. Dwoje z 13 pracowników prowadzących treningi umiejętności społecznych nie odbyło przeszkolenia w zakresie: 1) umiejętności kształtowania motywacji do akceptowanych przez otoczenie zachowań; 2) kształtowania nawyków celowej aktywności; 3) prowadzenia treningu zachowań społecznych. Stanowiło to naruszenie § 11 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS, zgodnie z którym - jeżeli zakres obowiązków pracowników obejmuje prowadzenie treningów umiejętności społecznych - to są oni obowiązani posiadać nie tylko doświadczenie ale również przeszkolenie w tym zakresie.

Kierownik ŚDS wyjaśniła, że *pracownicy obejmując stanowisko pracy w ŚDS mieli niezbędną wiedzę i umiejętności do prowadzenia treningów, wynikające z wykształcenia oraz doświadczenia zawodowego. Ponadto nie zgłaszali potrzeby dodatkowego szkolenia i wykazywali się kompetencjami w zakresie prowadzonych treningów. Szkolenia tych pracowników uzupełniono zgodnie z zaleceniami sformułowanymi po kontroli UM przeprowadzonej w 2024 r.*

(akta kontroli str. 1022-1032, 1322-1330)

4. Dla jednego z 13 pracowników realizujących treningi umiejętności komunikacyjnych, w tym z wykorzystaniem alternatywnych i wspomagających sposobów porozumiewania się, nie zorganizowano, przez 15 miesięcy od dnia zatrudnienia w ŚDS (od 16 stycznia 2023 r.), przeszkolenia w tym zakresie. Stanowiło to naruszenie § 23 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS. Szkolenie to przeprowadza się dla wszystkich pracowników, przy czym dla osób realizujących tego rodzaju treningi, nie rzadziej niż raz na trzy lata. Podejmując pracę w ŚDS

⁷⁷ Zarządzeniami kierownika ŚDS: nr 1/2022 z 3 stycznia 2022 r., nr 5/2022 z 1 czerwca 2022 r., nr 10/2022 z 1 sierpnia 2022 r., nr 4/2023 z 16 stycznia 2023 r. i nr 12/2023 z 26 września 2023 r. Wskaźnik podano według stanu na ostatni dzień danego miesiąca.

pracownik nie udokumentował odbycia szkolenia w zakresie treningu umiejętności komunikacyjnych, a pracując w ŚDS szkolenie w takim zakresie odbył dopiero 18 kwietnia 2024 r.

Kierownik wyjaśniła, że osoba ta miała wiedzę i umiejętności w zakresie alternatywnych i wspomagających sposobów porozumiewania się oraz pracy z osobami o specjalnych potrzebach zdobyte podczas studiów. Pracownik nie zgłaszał potrzeby dodatkowego przeszkolenia w tym obszarze i wykazywał się kompetencjami w zakresie prowadzenia zajęć z uczestnikami przejawiającymi problemy w komunikacji werbalnej. Zgodnie z zaleceniami sformułowanymi po kontroli UM przeprowadzonej w 2024 r., osoby te skierowano na szkolenie z zakresu treningu umiejętności komunikacyjnych z wykorzystaniem alternatywnych i wspomagających sposobów porozumiewania się.

(akta kontroli str. 1022-1031, 1322-1330)

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą ŚDS prawidłowo świadczył usługi osobom z zaburzeniami psychicznymi. Uczestnikom zapewniono zarówno zajęcia grupowe, jak i indywidualne, które odpowiadały ich potrzebom i wynikały z IPPW-A sporządzonych przez ZWA.

Pracownicy domu wchodzący w skład ZWA mieli wymagane kwalifikacje zawodowe. W dziesięciu spośród 12 objętych analizą miesięcy nie osiągnięto wymaganego wskaźnika zatrudnienia, co stanowiło naruszenie § 12 ust. 1a rozporządzenia w sprawie ŚDS. Ponadto dla dwóch pracowników nie zorganizowano szkolenia w zakresie treningu umiejętności społecznych, a dla jednego, przez 15 miesięcy od dnia zatrudnienia, w zakresie umiejętności komunikacyjnych, co stanowiło naruszenie odpowiednio: § 11 ust. 2 i § 23 ust. 2 rozporządzenia w sprawie ŚDS. Nieprawidłowości te zostały usunięte jeszcze przed kontrolą NIK.

Dokumentacja prowadzona w ŚDS była kompletna, a sprawozdania z działalności domu były terminowo przekazywane odpowiednim podmiotom.

Zajęcia dla uczestników przeprowadzano w budynku, który spełniał warunki określone w § 18 rozporządzenia w sprawie ŚDS, m.in.: wymaganej powierzchni na jednego uczestnika i znajdujących się w nim pomieszczeń oraz dysponowania odpowiednim sprzętem i wyposażeniem. Budynek pod względem architektonicznym przystosowano do osób z niepełnosprawnością ruchową. Nie był on natomiast odpowiednio przystosowany dla osób niewidomych lub słabowidzących. Uczestnikom zapewniono możliwość spożycia gorącego posiłku w ramach treningu kulinarnego i bezpłatny transport do domu i do miejsca zamieszkania.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, biorąc pod uwagę działania mające na celu wyeliminowanie zaistniałych nieprawidłowości, podjęte jeszcze przed kontrolą NIK, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o podjęcie działań mających na celu zapewnienie w budynku

ŚDS informacji na temat rozkładu pomieszczeń, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy.

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosku Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 20 listopada 2025 r.

Kontroler

Wioleta Kucz

starszy inspektor kontroli
państwowej

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Poznaniu

Dyrektor

z up. dr Zuzanna Kaźmierczak

Wicedyrektor

/podpisano elektronicznie/